

Dárcovství a sbírky na podporu ochrany přírody

Jitka Hausenblasová

Rok 2013 bude pro neziskové organizace do jisté míry zlomový. Objem finančních prostředků z fondů Evropské unie, na kterých je mnoho organizací závislých, se výrazně sníží. I proto se mnohé z nich snaží jistou závislost minimalizovat a nacházet jiné cesty, jak získat prostředky na fungování a rozvoj. Jedna z možností, jak nebýt závislý pouze na státních nebo nadačních grantech, je pořádání sbírek a realizace inovativních dárcovských projektů.

Sbírky umožňují realizovat řadu projektů na podporu či záchranu přírodního dědictví, na které jinak organizace nemají prostředky. Organizace si mohou sbírky samy napláňovat. Na druhou stranu nemají jistotu, kolik peněz získají.

Hromadně organizované sbírky se liší od pravidelné podpory příznivců, které se organizace snaží zajistit třeba prostřednictvím přímého oslovení potenciálních dárců na ulici. Dárci přispívají nejčastěji tak, že zašlou konkrétní částku na účet (bývá stanoven minimální limit) nebo darovací SMS. Kromě toho mohou také zakoupit nejrůznější propagační a upomínkové předměty, které jsou na podporu sbírky produkovány.

Sbírky na ochranu přírody jsou většinou vyhlášovány ke konkrétnímu záměru. Nejrozšířenějšími záměry z oblasti ochrany přírody jsou:

- záchrana lokality významné pro ochranu přírody,
- ochrana a záchrana zvířat – záchranné stanice, útulky, kampaně na ochranu kožešinových zvířat, proti pokusům a testování na zvířatech,
- podpora zvířat v zoologických zahradách (především ochrana ohrožených druhů *ex situ*).

K rozvoji dárcovství přispěl mj. vznik koalice Za snadné dárcovství, která vznikla v roce 2004 původně pro ekologické organizace jako neformální seskupení významných českých neziskových organizací a nadací s cílem odstranit překážky v rozvoji individuálního dárcovství. Snaží se vyjednat slevy z bankovních poplatků, poštovních služeb apod., aby operace nepředstavovala pro dárci a pro příjemce daru zbytečnou administrativu, náhlu a náklady.

V září 2010 začalo třetí kolo veřejné sbírky určené na rozvoj Nového pralesa v Jizerských horách.
Foto archiv občanského sdružení Čmelák

Sbírky na záchranu lokality

Jednou z nejznámějších sbírek, vyhlášených za účelem záchranu konkrétní lokality, je Místo pro přírodu. Pod heslem „darujte kousek přírody“ propaguje ČSOP, organizátor projektu, veřejnou sbírku na výkup ohrožených přírodních lokalit. Snaží se tak navra-

cet přírodu do míst, odkud byla v minulosti vytlačena. Dárce si přitom může vybrat jakou konkrétní lokalitu z desítek míst po celé České republice podpoří. Nakoupené pozemky se pak stanou soukromým vlastnictvím ČSOP, který je zpravidla poskytne do správy místním občanským sdružením. Od roku

2003, kdy byla kampaň Místo pro přírodu zahájena, bylo vykoupeno 73 hektarů na 19 lokalitách.

Veřejná sbírka Sdružení Krajina, uspořádaná za účelem výkupů přírodně cenných pozemků, je zajímavá také tím, že jako jedna z mála deklaruje, že sbírka rovněž podporuje ekologickou výchovu. Kromě této klasické sbírky sdružení projekt Stopa v krajině nabízí každému možnost zanechat odkaz přívětivé krajiny budoucím generacím. Zastřešuje akce, při nichž může každý přispět vlastníma rukama k ochraně přírody.

V září 2010 začalo také třetí kolo veřejné sbírky určené na rozvoj Nového pralesa v Jizerských horách. Výtěžek bude věnován na péči o stávající prales (výsadba sazenic, oplocení proti okusu a lesnické práce) a na nákup nových pozemků, aby v místě došlo k postupné přeměně smrkových monokultur na druhově pestrý les. Nový prales je možné podpořit i formou dárku jiné osobě; koupě kousku pralesa může být třeba zajímavým vánočním dárkem. Vykoupení a přeměna jednoho m² stojí přibližně 18 Kč.

Ochrana přírody prostřednictvím výkupu lokalit či vzniku pozemkových spolků přitom není záležitostí posledních několika let. Tento způsob byl využíván již za první republiky. Dnes sbírky fungují jako zdroj prostředků na aktivity spojené s touto ochranou a jsou často doprovázeny promyšlenými kampaněmi, které propagují myšlenky odpovědného přístupu k přírodě. Způsoby přispívání jsou dnes velice různorodé – od přímé adopce konkrétní rostliny přes koupi benefičních triček a pohlednic až po dobrovolné dárčovství.

Ochrana zvířat

Pojďme chránit zvířata je název projektu, který spustila nedávno organizace Svoboda zvířat Plzeň. Tento projekt je spíše kampaní, která se snaží o změnu vztahu lidí ke zvířatům tak, aby zvířata byla vnímána jako tvorové, kteří mají hodnotu samy o sobě a ne hodnotu odvislou na míře užitku pro člověka. V rámci kampaně organizace poskytuje obecně i praktické informace o ochraně zvířat, např. jak postupovat v případech týrání zvířat, šíří informace o kožešinových a pokusných zvířatech a pomáhá i přímo v terénu. Podle koordinátorky projektu Lucie Moravcové je podpora prostřednictvím posílání DMS dobrým způsobem, jak získat finance na realizaci osvětových kampaní a zároveň přitáhnout pozornost zejména mladých lidí k problematice ochrany zvířat. „Za necelé tři měsíce nám lidé poslali téměř 500 DMS, což je pro nás velký úspěch,“ říká Lucie Moravcová.

Projekt Zvíře v nouzi, organizovaný ČSOP, má za cíl upozornit veřejnost na problematiku záchrany handicapovaných živočichů volně žijících druhů a příčiny jejich zraňování a zajistit finanční pomoc záchranným

Informační leták kampaně Proti srsti. Cílem je prosazení zákazu chovu tzv. kožešinových zvířat v České republice a informování veřejnosti o této problematice.

stanicím pro tyto živočichy. Samotný ČSOP má v současné době 24 záchranných stanic, které poskytují rychlou a odbornou pomoc všem nalezeným, dočasně handicapovaným živočichům a umožňují jim návrat do volné přírody. Od zahájení sbírky v roce 2006 byly na záchranu volně žijících zvířat vybrány téměř tři miliony korun.

Podpora zvířat v zoo

Pražská zoo zapojuje své návštěvníky do projektů, které mají za cíl shromažďovat finanční prostředky na záchranu ohrožených druhů zvířat. Účelem jedné ze sbírek je získání prostředků na ochranu ohrožených druhů živočichů v jejich původní domovině, přípravu, realizaci a podporu projektů na jejich záchranu před vyhubením ve volné přírodě, navrácení v lidské péči odchovaných jedinců do jejich původního prostředí a na vzdělávání a výchovu tamních obyvatel k pochopení a podpoře těchto snah – např. záchrana koně Převalského v Národním parku Gobi B v Mongolsku a gorily nížinné ve střední Africe. Sbírkou na zlepšení podmínek zvířat chovaných přímo v zoologických zahradách pořádají také v Chomutově, ve Dvoře Králové, v Jihlavě a ve Zlíně.

Další možností je podpora prostřednictvím adopcí, běžná zejména v zoologických zahradách. Dárce má možnost buď pravidelně, nebo jednorázově přispět na jím zvolený druh živočicha, a pomoci tak s úhradou nákladů na běžnou péči.

V poslední době se objevily také obdobné projekty mimo zoologické zahrady, např. možnost adoptovat lososa v projektu Návrat

lososů, který má za cíl vrátit populaci lososa do našich řek. Projekt realizuje Správa NP České Švýcarsko a získané finanční prostředky využije na nákup malých lososů, kteří jsou každoročně vypouštěni do říčky Kamenice na území národního parku.

Kromě výše zmíněných účelů jsou vyhlášovány i další sbírky, které s ochranou přírody přímo či nepřímo souvisejí, jsou to mj. sbírky na provoz ekocenter. V minulosti je využily např. střediska ekologické výchovy Toulcův dvůr a Chaloupky. Ekocentra se tímto způsobem snaží získat prostředky na rozmanité výukové, výchovné a kulturní aktivity.

Koordinátor národního programu Místo pro přírodu Jan Moravec z ČSOP k možnostem využití DMS pro ochranu přírody říká: „Je to naprosto ideální nástroj v případě krátkodobých jednorázových akcí s velkým emočním potenciálem (typicky pomoc při živelných katastrofách, v ochraně přírody např. výkup konkrétní zajímavé akutně ohrožené lokality) a tam, kde lze očekávat okamžitou reakci návštěvníků (třeba zoo nebo expoziční části záchranných stanic).“

Dárčovství a sbírky na podporu ochrany přírody jsou v současné době na vzestupu. Může za to především obliba posílání DMS a také rostoucí zájem organizací o tento relativně jednoduchý způsob, jak získat další finanční prostředky pro svoje aktivity. Přispět na „dobrou věc“ je tak snazší a poskytnutí menšího či většího daru mj. na podporu ochrany přírody se pomalu stává každodenní součástí života mnoha lidí.

Lidé, kteří chtějí přispět na pomoc ochraně přírody i jiným prospěšným aktivitám, mohou zpravidla přispívat různými platebními metodami:

- převodem přímo na účet,
- zasláním dárčovské SMS, tzv. DMS,
- účastí v aukcích.

Velké oblibě mezi vyhledávatelem sbírek i přispěvateli se těší v současnosti DMS pro svoji jednoduchost a transparentnost. Tato služba vznikla v České republice před pěti lety – tehdy mohli lidé zaslat DMS na tradiční sbírku Pomozte dětem! Od té doby Češi poslali více než 8,35 mil. dárčovských SMS, což představuje částku přesahující 225 milionů korun na dobročinné projekty. Službu zajišťuje sdružení Fórum dárců a Asociace provozovatelů mobilních sítí. Jako novinka byla spuštěna služba DMS Roční podpora, která umožňuje podporovat vybraný charitativní projekt pravidelně po dobu jednoho roku. Další informace na www.darcovskasms.cz.

Autorka pracuje na ředitelství AOPK ČR v samostatném oddělení práce s veřejností